

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0254

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010

Accepted: October 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Nadire Karademir

Kahramanmaras Sutcu Imam University

nkarademir@ksu.edu.tr

Kahramanmaras-Turkey

COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN ALANLARINA İLİŞKİN ÖZ-YETERLİK ALGILARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada da ortaöğretimde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarına etki eden faktörler belirlenerek, elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı çıkarımların yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda Tschannen-Moran ve Hoy [2001] tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya [2005] tarafından yapılan "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği" (Teacher's Sense of Efficacy Scale - TSES), toplam 216 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algı düzeylerinde cinsiyet, medeni durum ve görev yeri değişkenlerinde istatistiksel olarak herhangi bir farklılık gözlemlenmezken, yaş ve mesleki kıdem değişkeninde sınıf yönetimi alt boyutunda fark tespit edilmiştir. Ders kaynakları kullanımında çeşitlilik ve ölçme değerlendirmede farklı yöntem kullanma değişkenleri ise öz-yeterlik algılamalarının değişik alt boyutlarıyla ilişkili bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Coğrafya Öğretmeni, Öğretim Stratejileri, Öğrenci Katılımını Sağlama, Sınıf Yönetimi

STUDYING OF SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF GEOGRAPHY TEACHERS RELATED TO THEIR FIELDS

ABSTRACT

The factors affecting the self-efficacy perceptions of geography teachers working at secondary education schools were determined and some inferences were aimed to be done in line with the results obtained. In line with these aims, "Teacher's Sense of Efficacy Scale - TSES" developed by Tschannen-Moran and Hoy [2001] and whose validity and reliability study was conducted by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya [2005] was administered to 216 geography teachers in total. While no statistically significant difference was found in self-efficacy perception levels of geography teachers in terms of sex, marital status and duty place variables, a statistically significant difference was found between the variables of perception of high self-efficacy, variability in the use of course sources, the use of different methods in assessment and evaluation and the different lower dimensions of the perceptions of self-efficacy in the variable of age and professional seniority at the lower dimension of class management.

Keywords: Self-Efficacy, Geography Teacher, Educational Strategies, Ensuring The Student Participation, Class Management

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişmesini sağlayan en önemli faktördür. Bir eğitim sisteminin başarısı ise o sistemi hayata geçirip, uygulayacak olan öğretmenin başarısıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla öğretmen Öğrencilerin davranışlarını değiştiren ve geliştiren kişiler olarak, eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurlarıdır.

Yeterlik ise bir rolü oynayabilmek için gerekli bilgi beceri ve tutumlara sahip olma derecesidir [Balcı, 2005]. Bu durumda öğretmen yeterliği büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden meydana gelmiştir. Bunlar, Kişisel ve Meslekî Değerler, Öğrenciyi Tanıma, Öğrenme ve Öğretme Süreci, Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme, Okul-Aile ve Toplum İlişkileri, Program ve İçerik Bilgisi'dir [MEB, 2006]. M.E.B tarafından öğretmenlerden tüm bu yeterliklere sahip olmaları beklenmektedir. Bir öğretmen tüm bu yeterliklere sahip olsa bile öğretme davranışını yerine getirirken sahip olduğu yeterliklerin farkında olmalı, başarılı bir öğretme gerçekleştirebileceğine inanmalıdır.

Öz yeterlik olarak adlandırılan bu inanç, gerçekte kişilerin neyi başarmaya yetkin olduklarından çok, kapasiteleri, yetenekleri konusundaki bireysel algılarıdır. Yetenekli olup, öz-yeterlik algısının düşük olmasından ötürü başarısızlığa uğrayan ya da edilgin kalan bireyler olabildiği gibi, çok sınırlı becerilere sahip olmalarına rağmen yeterlikleri konusunda güveni yüksek olan bireylere de rastlanabilmektedir. Bu durum, insan davranışları ile gerçek kapasitelerinin neden bazen birbiriyle uyumlu olmadığını ve benzer bilgi ve becerilere sahip olmalarına rağmen neden performanslarının farklı düzeylerde olabildiğini açıklamaya yardımcı olur [Kurbanoğlu, 2004].

Öz-yeterlik kavramı ilk defa Bandura [1977] tarafından kullanılmıştır. Özyeterlik Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda (Sosyal Bilişsel Kuram) öne çıkan önemli bir kavram olup, "bireyin belli bir performans göstermek için gerekli etkinliği organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine duyduğu inanç" olarak ifade edilmektedir. Yeşilyaprak [2007] ise, öz-yeterliğin kişinin bir davranışı gerçekleştiren kendisine olan inancı ve yaptığı davranışın sonucunda başarı beklentisinin davranışın şeklinde etkili olduğunu, ancak sonuçtan daha çok kişinin kendisine inanmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Öz-yeterlik algısının insanın gerçekleştireceği aktivitelerin seçimini, performans kalitesini ve zor işlerdeki kararlılığını etkilediği ifade edilirken, öz-yeterlik bireylerin becerilerinin bir işlevi değil, becerilerini kullanarak yapabildiklerine ilişkin yargılarının bir ürünüdür [Gürcan, 2005].

Yeterlik bir kişinin neye inandığı ve nasıl davrandığının güçlü bir göstergesidir [Bandura, 1995]. Özyeterlik, benlik sisteminin pasif bir özelliği ya da belirleyicisi değildir. Bireyin sahip olduğu kapasitesinin, yaptığı işlerdeki başarılarının, güdülerinin ve öz-düzenleme mekanizmaları gibi benlik sistemini oluşturan diğer öğelerin bileşkesinden oluşan dinamik bir yönüdür [Vardarlı, 2005].

Bireyde öz-yeterlik eksikse, birey ne yapacağını bilmesine rağmen etkisiz davranışlar gösterebilir. Çünkü insan, eylemlerinin istediği sonuçları doğuracağına inanmazsa hayattaki güçlüklerle karşı durabilme ve tepki göstermede isteksiz olur [Akbulut, 2006].

Öz-yeterlik inancının geçmiş deneyimler (başarı veya başarısızlık), gözleme dayalı deneyimler (başkalarının başarı ve başarısızlıklarına tanık olma), ikna süreci (aile, arkadaş grubu, meslektaşlar tarafından), duyuşsal deneyim (heyecan, korku vb. yoğun duygular yaşama) gibi faktörler tarafından belirlendiği belirtilmektedir [Akkoyunlu ve Orhan, 2003].

Bıkmaz'ın da [2006] belirttiği gibi, öz-yeterlik inançları bireylerin kendileri için belirleyecekleri hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gösterecekleri çabayı, bu süreçte karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre

yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık durumunda verecekleri tepkileri etkilemektedir. Bu anlamda yeterlik inancı, sonuç beklentilerinde ve hedefe ulaşmaya çalışma sürecinde güdülenmenin kendi kendine düzenlenmesi için merkezi bir rol oynamakta [Bandura, 2001] ve bireylerin bilişsel, güdusel, duygusal ve karar süreçlerini düzenlemektedir [Bandura, 2002].

Öğretmenin sınıf içi davranışlarını, öğretime ve sınıf yönetimine ilişkin çeşitli kararlarını etkileyen en büyük etmenlerden birisi, kendi öğretimsel yeterliklerine olan güveni, bir başka deyişle öz-yeterlik algısıdır [Tschannen-Moran vd., 1998; 202-204]. Yapılan araştırmalar, olumlu öz-yeterlik inançları taşıyanların yeni yaklaşım ve teknikleri kullanmaya daha açık ve istekli olduklarını, sınıf yönetiminde daha az müdahaleci olup, öğrencilerde özdenetim düzeneklerini geliştirmeye çabaladıklarını ve öğrencileri için yüksek beklentiler taşıdıklarını, sınıflarında yaşadıkları güçlükler karşısında daha kararlı ve dirençli olduklarını göstermektedir [Woolfolk-Hoy ve Spero, 2005].

Kent'e [2004] göre, coğrafya öğretmenlerinin öğretmen eğitimi konusu, akademik anlamda üzerinde oldukça fazla durulması gereken bir husus iken bu konu üzerinde çok az durulmaktadır. Kent bunun önemini, "enerjik, istekli, ilham veren, etkili coğrafya öğretmenleri olmadan coğrafyanın geleceği karmaşa içinde olmaya devam edecektir" şeklinde vurgulamaktadır.

Türkiye'de coğrafya eğitimine ilişkin gelişmeler görülmesine rağmen, öğretmen eğitiminde beklenen gelişme henüz gerçekleşmemiştir. Bu durum sadece Türkiye'de görülen bir sorun değildir. Bednarz vd., [2004], ABD'de öğretmen eğitimi sorununun tüm ülkede halen coğrafya eğitiminin kalitesini olumsuz etkileyen bir unsur olduğunu belirtmektedirler.

Coğrafya öğretiminde öğrenme bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor olmak üzere üç ayrı boyutta gerçekleşir. Başka bir anlatımla, coğrafya öğretimiyle; öğrenciler bilgi, duygu, davranış, pratik/uygulama ve değer yargısı kazanarak hayata hazırlanır [Karabağ, 2002]. Dolayısıyla bunu sağlayacak olan coğrafya öğretmenlerinin mesleki donanım ve öz yeterlikleri önem arz etmektedir.

Yapılan bu araştırma, orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin eğitim ve öğretimde kaliteyi artırmalarında rol oynayan, eğitimsel davranış ve tutumlarına etki eden öz-yeterlik algı düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre nasıl şekillendiğini belirlemek ve literatüre katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, bu görev ve sorumlulukları yerine getirebileceklerine olan inançlarını içeren öz yeterlikleri ile de yakından ilgilidir. Öğretmen inançlarının incelenmesinde öğretmen davranışlarının eksiksiz bilinmesi önemlidir [Riggs ve Enochs, 1990].

Öğretmenin eğitim ortamındaki sınıf içi tutum ve davranışlarını, öğretim niteliklerini ve sınıf yönetimine ilişkin çeşitli kararlarını etkileyen en büyük etmenlerden birisi, öğretmenin kendi öğretimsel yeterliklerine ve bu yeterliklerin öğrenciye istendik nitelikleri kazandırma gücüne ilişkin güveni, bir başka deyişle öz-yeterlik algısıdır.

Öğrencilerin coğrafi beceriler, kavramlar ve doğal ortam algılamalarında bilgili ve becerikli olarak yetişmelerindeki en önemli unsurlardan birinin coğrafya öğretmenleri olduğu söylenebilir. Coğrafya öğretmenlerinin, öğrencilerinin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırma, çağdaş eğitimin gerektirdiği şartları oluşturma ve öğrencilerin nitelikli eğitim almalarını sağlamada kendileri ile ilgili güven ve olumlu tavır içerisinde bulunmaları önemli bir konudur. Dolayısıyla coğrafya öğretmenlerinin öz yeterlik algılamalarına etki eden faktörlerin belirlenmesine çalışılan araştırmalar, coğrafya öğretmenlerinin gerek eğitim gerekse mesleki çalışma süreçlerinde gelişimlerine pozitif katkı

sağlayacak uygun yaklaşım tarzlarının belirlenmesine kolaylık kazandırabilecektir.

3. MATERİYAL VE YÖNTEM (MATERIAL AND METHOD)

3.1. Araştırma Grubu (Research Group)

Yapılan araştırmada çalışma evrenini, Kahramanmaraş, Adana, Ankara, Osmaniye, İstanbul, Diyarbakır, Mardin, Kırklareli, Kayseri, Sivas, Gaziantep, Malatya, Konya illerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim okullarında görev yapan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise; evrenden araştırma için tesadüfi (random) ele alınan ve 2009-2010 bahar döneminde araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 216 coğrafya öğretmeni oluşturmuştur. Anket formlarının bir kısmı öğretmenlere görev yaptıkları okullarda yüz yüze uygulanmış, bir kısmı da, e mail ve posta yolu ile uygulanmıştır. Dağıtılan toplam 740 adet anketin 245 tanesi geri dönmüş olup, içerisinde çeşitli eksikliği bulunan 29 anket değerlendirme dışı bırakıldıktan sonra 216 adet anket verileri araştırma için kullanılmıştır.

Çalışma deseni olarak, kişilerin karakteristikleri, geçmişleri veya şimdiki davranışları hakkında bilgi edinmeyi ve betimlemeyi amaçlayan tarama (survey) metodu kullanılmıştır. Survey modeli (Tarama), belirli amaçlara ulaşmak için özel olaylar arasında var olan ilişkiyi tanımlamak ve değişkenler arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için belli zamanda yapılan veri toplama yöntemidir [Cohen vd., 2000].

3.2. Veri Toplama Araçları (Data Collection Instruments)

Veri toplama aracı olarak anket yöntemi seçilmiş ve şu ölçekler kullanılmıştır:

- Sosyo-demografik veri toplama formu: Kişinin kendisinin doldurduğu bu formda, 8 ayrı (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleki kıdem, görev yeri, coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanımı, ölçme değerlendirmede farklı yöntemleri kullanma ile ilgili kişisel) bilgi soruları yer almaktadır.
- Çalışmada veri toplama aracı olarak Tschannen-Moran ve Hoy [2001] tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya [2005] tarafından yapılan ve öğretmenlerin öz yeterliklerini nasıl algıladıklarını betimlemeye çalışan, Öğretmen Özyeterlik Ölçeği (Teacher's Sense of Efficacy Scale-TSES), uygulanmıştır. Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya [2005] tarafından yapılan uyarlama çalışmasında, geçerlik çalışmaları kapsamında doğrulayıcı faktör analizi ve Rasch ölçme modeli kullanılmıştır. Yapılan Rasch analizi sonucunda bütün maddelerin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise ölçeğin, Tschannen-Moran ve Hoy [2001] tarafından önerilen üç faktörlü yapıya sahip olduğunu destekleyen uyum iyiliği indeksi değerleri bulunmuştur. Öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını saptamaya yönelik 24 maddeden oluşan ölçek, üç alt boyuttan oluşmaktadır: "Öğrenci katılımını sağlama" (ÖK) olarak adlandırılan birinci boyut; öğretmenlerin öğrencileri okul etkinliklerini iyi yapabileceklerine ne düzeyde inandırabilecekleri ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. "Öğretim stratejileri" (ÖS) olarak adlandırılan ikinci boyut öğretmenlerin farklı değerlendirme stratejilerini ne düzeyde kullanabileceklerine, "Sınıf yönetimi" (SY) olarak adlandırılan üçüncü boyut ise öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışları ne düzeyde kontrol edebilecekleri ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Genel öz-yeterlik (GÖY) tüm alt boyutların genel toplam puanını vermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları; öğrenci katılımını sağlama alt boyutu için ".82",

öğretim stratejileri alt boyutu için "0,86", sınıf yönetimi alt boyutu için " 0,84" ve ölçeğin geneli için "0,93" olarak bulunmuştur.

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Toplam 216 coğrafya öğretmeninden veri toplama aracı ile elde edilen verilerin, sayısal değerlerle ifade edilebilmesi için, SPSS programı kullanılarak aşağıdaki istatistiksel analizler yapılmıştır:

- Uygulanan Öğretmen Özyeterlik Ölçek soruları sonucu elde edilen verilere faktör analizi yapılmadan önce, faktör analizine uygunluğu KMO [Kaiser-Meyer-Olkin] ve Bartlett (Bartlett test of sphericity) testiyle test edilmiştir. Öğretmen Özyeterlik Ölçeği için; KMO=0.88 ve Bartlett $\chi^2=1833.473$ ($p<0.05$) bulunmuş ve faktör analizi için uygunluk göstermiştir.

Ölçeğin güvenilirliği için yapılan analizde; Öğretmen Özyeterlik ölçeğinin [Cronbach-Alpha] iç tutarlılık katsayısı:.90, ölçeğin alt boyutlarının [Cronbach-Alpha] iç tutarlılık katsayıları; ÖK:.78, ÖS:.78, SY:.80 bulunması, ankete verilen cevaplardan elde edilen verilerin değerlendirme için uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

- Örneklemen, sosyo demografik değişkenlerine göre dağılımını ortaya koymak amacıyla frekans (f) ve yüzdeye (%) dayalı temel hesaplamalardan yararlanılmıştır.
- Ölçeğin puan ortalamaları açısından, bağımsız değişkenlere bağlı farklılaşma düzeyini değerlendirmek için; İki bağımsız grup ortalamaları arasında karşılaştırmalar için t-testi, ikiden fazla grup ortalamalarının analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sonucun istatistiksel olarak anlamlı çıktığı durumlarda, farkın kaynağını bulmak için LSD testi (örneklem grup sayıları eşit olmadığı için) kullanılmıştır.

Alt ölçekler arası ilişki düzeyinin belirlenmesi için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık derecesi Alpha (α) yanılma düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırma sonucu elde edilen verilere ait frekans ve yüzdelik hesaplamalar ve istatistiksel karşılaştırmalar yapılarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Örneklem grubunun demografik tanımlayıcıları
(Table 1. Demographic descriptions of the sample group)

Değişkenler	f	Yüzde (%)
Yaş		
24-28 yaş	55	25,5
29-33 yaş	70	32,4
34-38 yaş	43	19,9
39-43 yaş	26	12,0
44 ve üzeri yaş	22	10,2
Cinsiyet		
Erkek	149	69,0
Bayan	67	31,0
Medeni durum		
Evli	139	64,4
Bekar	75	34,7
Dul	2	0,9
Eğitim durumu		
Lisans	141	65,3
Lisansüstü	75	34,7
Toplam	216	100,0

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin %25,5'i 24-28 yaş arası, %32,4'ü 29-33 yaş arası, %19,9'u 34-38 yaş aralığında, %12 si 39-43 yaş aralığında ve %10,2'si 44 ve üzeri yaş grubunda yer almıştır. Grubun cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında %69,0 oranında erkek, %31,0 oranında ise kadın katılımın olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubunun %64,4'ünün evli, %34,7'sinin bekâr ve 0,9'nun ise dul oldukları bulunmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 65,3'ü lisans, %34,7'si lisansüstü mezuniyete sahiptir.

Tablo 2. Örneklem grubunun mesleki tanımlayıcıları
(Table 2. Professional descriptions of the sample group)

Değişkenler	f	Yüzde (%)
Mesleki kıdem		
1-3 yıl	50	23,1
4-7 yıl	65	30,1
8-11 yıl	40	18,5
12 ve üzeri yıl	61	28,2
Görev yeri		
İl	153	70,8
İlçe	61	28,2
Kasaba	2	0,9
Coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanımı		
Evet	168	77,8
Hayır	48	22,2
Ölçme değerlendirilmede farklı yöntemleri kullanma		
Geleneksel yöntem (yazılı-sözlü)	48	22,2
Alternatif yöntemler	168	77,8
(Portfolyo		18
8,3)		
(Proje		65
30,1)		
(Gözlem		40
18,5)		
(Karma sınav		45
20,8)		
Toplam	216	100,0

Araştırma grubunun mesleki tanımlayıcı bilgilerinde; grubun mesleklerindeki görev süreleri değişkeninde 1-3 yıl hizmeti olanlar %23,1 olarak, 4-7 yıl %30,1 olarak, 8-11 yıl %18,5 olarak, 12 ve üzeri yıl çalışanlar %28,2 olarak belirlenmiştir. Araştırma grubunun görev yaptıkları yer değişkeninde, %70,8 oranında ilde, %28,2 oranında ilçede, %0,9 oranında kasabada görev yaptıkları tespit edilmiştir. Araştırma grubunun %77,8 i coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanımlarını da tercih ederken, %22,2 si tercih etmemektedir. Araştırma grubu eğitim ve öğretimde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden %22,2 si geleneksel yöntem olan yazılı ve sözlü sınavları bir yöntem olarak kullandığı, %77,8 i ise alternatif yöntemleri de kullandıkları (%8,3 ü Portfolyo, %30,1 proje, %18,5 gözlem, %20,8 karma sınav) tespit edilmiştir (Tablo 2.).

Tablo 3. Örneklem grubunun cinsiyet değişkeni t-testi analizi
(Table 3. t-Test analysis of the gender variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	N	\bar{X}	Ss +	t	p
Cinsiyet	ÖK	Erkek (149)	51.50	9.20	-1.443	.202
		Kadın (67)	53.10	6.66		
	ÖS	Erkek (149)	54.85	8.82	-1.478	.141
		Kadın (67)	56.68	7.38		
	SY	Erkek (149)	56.61	8.43	.579	.563
		Kadın (67)	55.91	7.98		
	GÖY	Erkek (149)	162.97	23.67	-.833	.406
		Kadın (67)	165.70	18.51		

* $p < 0.05$

Araştırma grubunun cinsiyet değişkeninde erkek ve kadın öğretmenlerin genel öz yeterlik ve alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4. Örneklem grubunun eğitim durumu değişkeni t-testi analizi
(Table 4. t-Test analysis of the educational status variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	N	\bar{X}	Ss +	t	p	
Eğitim durumu	ÖK	Lisans (141)	51.31	9.18	-	1.755	.081
		Lisansüstü (75)	53.28	6.97			
	ÖS	Lisans (141)	54.53	8.57	-	2.138	.034*
		Lisansüstü (75)	57.09	7.94			
	SY	Lisans (141)	55.65	8.87	-	1.949	.053
		Lisansüstü (75)	57.78	6.88			
	GÖY	Lisans (141)	161.51	23.50	-	2.256	.025*
		Lisansüstü (75)	168.16	18.87			

* $p < 0.05$

Araştırma grubunun eğitim durumlarına göre yapılan analizde, öğrenci katılımını sağlama (ÖK) ve sınıf yönetimi (SY) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken, öğretim stratejileri (ÖS) ve genel öz-yeterlik boyutunda farkın lisansüstü eğitim alanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Örneklem grubunun coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanma değişkeni t-testi analizi

Table 5. t-Test analysis of the using different sources in geography education variable of the sample group

Değişkenler	Ölçek boyutları	N	\bar{X}	Ss +	t	p
Coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanımı	ÖK	Evet (168)	52.26	8.34	.845	.399
		Hayır (48)	51.08	9.14		
	ÖS	Evet (168)	56.09	8.30	2.203	.029*
		Hayır (48)	53.08	8.52		
	SY	Evet (168)	57.00	8.01	2.012	.046*
		Hayır (48)	54.29	8.93		
	GÖY	Evet (168)	165.35	21.52	1.911	.057
		Hayır (48)	158.45	23.86		

* $p < 0.05$

Araştırma grubunun Coğrafya eğitimi ile ilgili farklı kaynak kullanımını değişkenine göre yapılan analizde, öğrenci katılımını sağlama (ÖK) ve genel öz-yeterlik algılama düzeylerinde anlamlı fark bulunmazken, öğretim stratejileri (ÖS) ve sınıf yönetimi (SY) alt boyutunda istatistiksel olarak "evet" diyenler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 6. Örneklem grubunun ölçme değerlendirme farklı yöntemleri kullanma değişkeni t-testi analizi
(Table 6. t-Test analysis of the using different methods in assessment and evaluation variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	N	\bar{X}	Ss +	t	P
Ölçme değerlendirme farklı yöntemleri kullanma	ÖK	Alternatif Yön.(168) Geleneksel Yön.(48)	55.77 49.29	8.48 7.70	- 2.964	.004*
	ÖS	Alternatif Yön.(168) Geleneksel Yön.(48)	59.55 53.33	6.91 7.17	- 3.168	.002*
	SY	Alternatif Yön.(168) Geleneksel Yön.(48)	58.33 53.62	8.23 8.92	- 1.948	.056
	GÖY	Alternatif Yön.(168) Geleneksel Yön.(48)	173.66 156.25	20.62 19.93	- 3.132	.003*

*p<0.05

Araştırma grubunun Ölçme değerlendirme farklı yöntemleri kullanıp kullanmadıklarını öğrenmeye yönelik değişkene ait yapılan analizde, sınıf yönetimi (SY) alt boyutunda fark bulunmazken, diğer boyutlarda alternatif yöntemleri kullananlar lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Tablo 7. Örneklem grubunun yaş değişkeni ANOVA testi analizi
(Table 7. ANOVA test analysis of the age variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	F	P	Fark (LSD)
Yaş	Öğrenci katılımını sağlama	1.133	.342	
	Öğretim stratejileri	.738	.567	
	Sınıf yönetimi	3.158	.015*	1-2,1-3 1-4
	Genel öz-yeterlik	1.469	.213	

*p<0.05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş değişkenine göre yapılan çoklu karşılaştırmalarda, ÖK (F(4,211)=1.133; P>.05), ÖS (F(4,211)=.738; P>.05) ve genel öz-yeterlik (F(4,211)=1.469; P>.05) algı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken, sınıf yönetimi alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur (F(4,211)=3.158; P<.05). Farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan LSD testinde bu farkın 24-28 yaş kategorisinde bulunan öğretmenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Örneklem grubunun medeni durum değişkeni ANOVA testi analizi
(Table 8. ANOVA test analysis of the marital status variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	F	P	Fark (LSD)
Medeni durum	Öğrenci katılımını sağlama	1.049	.352	
	Öğretim stratejileri	.361	.697	
	Sınıf yönetimi	.923	.399	
	Genel öz-yeterlik	.675	.510	

*p<0.05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre yapılan çoklu karşılaştırmalarda, bütün boyutlarda; ÖK (F(2,213)= 1.049; P>.05), ÖS (F(2,213)=.361; P>.05), SY (F(2,213)=.923; P>.05) ve genel öz-yeterlik (F(2,213)=.675; P>.05) algı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 9. Örneklem grubunun mesleki kıdem değişkeni ANOVA testi analizi
(Table 9. ANOVA test analysis of the professional seniority variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	F	P	Fark (LSD)
Mesleki kıdem	Öğrenci katılımını sağlama	.530	.662	
	Öğretim stratejileri	.896	.444	
	Sınıf yönetimi	2.823	.040*	1-2 1-4
	Genel öz-yeterlik	1.286	.280	

*p<0.05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre yapılan çoklu karşılaştırmalarda, ÖK (F(3,212)=.530; P>.05), ÖS (F(3,212)= .896; P>.05) ve genel öz-yeterlik (F(3,212)=1.286; P>.05) algı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken, sınıf yönetimi (SY) alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur (F(3,212)=2.823; P<.05). Farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan LSD testinde bu farkın 1-3 yıl görev süresi olan coğrafya öğretmenleri grubundan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 10. Örneklem grubunun görev yeri değişkeni ANOVA testi analizi
(Table 10. ANOVA test analysis of the duty place variable of the sample group)

Değişkenler	Ölçek boyutları	F	P	Fark (LSD)
Görev yeri	Öğrenci katılımını sağlama	1.147	.320	
	Öğretim stratejileri	.266	.766	
	Sınıf yönetimi	.321	.726	
	Genel öz-yeterlik	.023	.978	

*p<0.05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yeri değişkenine göre yapılan çoklu karşılaştırmalarda örneklem grubunun öz-yeterlik algı düzeyleri bütün boyutlarda; ÖK (F(2,213)=1.147; P>.05), ÖS (F(2,213)=.266; P>.05), SY (F(2,213)=.321; P>.05) ve genel öz-yeterlik (F(2,213)=.023; P>.05) algı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Örneklem grubunun öz-yeterlik ölçek boyutlarına ait korelasyon ilişkileri
(Table 11. Correlation relationships of the sample group regarding the self-efficacy scale dimensions)

Ölçek alt boyutları	Tanımlayıcılar	1	2	3	4
ÖK	r	1			
	P				
	N	216			
ÖS	r	.701 (**)	1		
	P	.000			
	N	216	216		
SY	r	.621 (**)	.659 (**)	1	
	P	.000	.000		
	N	216	216	216	
Genel öz-yeterlik	r	.882 (**)	.895 (**)	.862 (**)	1
	P	.000	.000	.000	
	N	216	216	216	216

**p<0.001

Araştırma grubuna uygulanan öz-yeterlik ölçeğine ait verilere göre; ÖK ve ÖS arasında ($r=.701$; $p<.001$), ÖK ve SY arasında ($r=.621$; $p<.001$), ÖK ve genel öz-yeterlik arası ($r=.882$; $p<.001$), ÖS ve SY arası ($r=.659$; $p<.001$), ÖS genel öz-yeterlik arası ($r=.895$; $p<.001$) SY ve genel öz-yeterlik arası ($r=.862$; $p<.001$) anlamlı ve pozitif yönde doğrusal bir ilişki gözlemlenmiştir.

Tablo 12. Örneklem öz-yeterlik ölçek boyutlarına ait istatistikler
(Table 12. Statistics of self-efficacy scale dimensions of the sample)

Ölçek boyutları	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ÖK	216	28.00	72.00	52.0000	8.51811
ÖS	216	28.00	70.00	55.4259	8.42831
SY	216	30.00	72.00	56.3981	8.28385
Genel öz-yeterlik	216	92.00	210.00	163.8241	22.19295

Araştırma grubunun öğrenci katılımını sağlama (ÖK) alt boyutundan aldığı öz-yeterlik algılama puanları 28 ile 72 arasında olup ortalama puanları $X=52.00$ olarak, Öğretim stratejileri (ÖS) alt boyutundan $X=55.42$ puan, sınıf yönetimi (SY) alt boyutundan $X=56.39$ ve genel öz-yeterlik puan ortalamaları $X=163.82$ olarak tespit edilmiştir. Bu puan ortalamalarına göre 8'er soruluk alt boyutlardan en fazla puanı sınıf yönetimi alt boyutu olarak belirlenirken, en düşük puanın öğrenci katılımını sağlama (ÖK) alt boyutu olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Öz-yeterlik, öğretmen davranışlarını irdelemek yönünde, öğretmen etkinliklerindeki bireysel farklılıkları açıklamak amacıyla kullanılabilir ve dolayısıyla öğretmen yetiştirmede önemli katkılar sağlayabilecek kavramlardan biri olduğu vurgulanmaktadır [Enochs ve Riggs, 1990].

Diken'e (2004) göre, öğretmen öz-yeterliliğine dönük olarak yapılan yerli ve yabancı çalışmalarda, öğretmenlerin kendine güven duyması veya kendi yeterlikleri hakkında olumlu algılama sergilemeleri ile öğrencilerinin başarı düzeyi, güdülenmesi ve öğrencilerinin yeterlikleri arasında pozitif ilişkiler olduğu savunulmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki açıdan ne ölçüde yeterli olarak yetiştirildiklerinin yanında onların kendilerini ne ölçüde yeterli olarak gördükleri ve paralelinde kendileri ile ilgili algıları önem taşımaktadır.

Bu bağlamda yapılan araştırmada da coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algılama düzeyleri bazı demografik değişkenlere göre ilişkiselliği ortaya konularak belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, coğrafya öğretmenlerinin aldıkları puan ortalamaları açısından öz-yeterlik alt boyutlarından öğrenci katılımını sağlama (ÖK) boyutu ($X=52.00 \pm 8.51$) en düşük algılanan boyut, sınıf yönetimi (SY) boyutu ($X=56.39 \pm 8.28$) en yüksek algılanan öz-yeterlik boyutu olmuştur. Grubun genel öz-yeterlik algı düzeylerine bakıldığında kendilerini oldukça yeterli düzeyde ($X=163.82 \pm 22.19$) görmektedirler. Karadeniz ve Özdemir [2006] "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına İlişkin Öz Yeterlik İnançları" başlıklı çalışmalarında 184 öğretmen adayına uyguladıkları "Coğrafya Alanına İlişkin Öz Yeterlik Ölçeği" verilerine dayanarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya alanında öz yeterlik inançlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmenlerin SY puanları, kadın öğretmenlerin ise ÖK, ÖS ve genel öz-yeterlik puan ortalamaları yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Çıkan sonuçtan farklı olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya alanındaki yeterliklerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmaya bakıldığında, erkek öğrencilerin öz yeterlik algılarının kız öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür [Karadeniz ve Özdemir, 2006]. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının transferin öğretimi ile ilgili öz-yeterlik düzeylerinin araştırıldığı çalışmada ise, kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları ile erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri birbirine benzer bulunmuştur [Kaya, 2009]. İlköğretim okullarında görev yapan ilköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarının araştırıldığı çalışmada ise cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [Derbedek, 2008].

Üstüner ve arkadaşları [2009] tarafından yapılan orta öğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarını tespit etmeye çalıştıkları araştırma bulgularında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre coğrafya öğretmenlerinin mesleğin gereklerini yerine getirmede kendilerine olan güven duyguları erkek ve kadın öğretmenlerde benzerlik göstermektedir denilebilir. Ancak Öz-yeterlik konusunda yapılan araştırmalar daha katı ya da eril olarak nitelendirilen görevlerde cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde, kadınların erkeklere oranla daha düşük yeterlik inançlarına sahip oldukları ifade edilmektedir [Çimen, 2007].

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin yaş değişkenine göre yapılan analizde ÖK, ÖS ve genel öz-yeterlik algılama düzeyleri benzerlik gösterirken SY alt boyutunda 24-28 yaş kategorisinde bulunan öğretmenlerden kaynaklanan anlamlı fark görülmektedir. Mesleki kıdem değişkeninde de, 1-3 yıl arası görev yapan ve mesleğinde yeni olan coğrafya öğretmenlerinde de aynı sonuçların bulunması, göreve başladıktan sonra zaman içerisinde kazanılan tecrübenin, sınıf içerisindeki kontrolü sağlamada ve kazandırılmak istenen davranışların yapılandırılmasında etkili olduğu, coğrafya öğretmenlerinin kazandığı tecrübenin, kendisine olan güven duygusunu geliştirerek öz-yeterlik algılamalarına olumlu yansımalar gösterdiği şeklinde değerlendirilmiştir.

Araştırma grubunun medeni durum ve görev yeri değişkenlerinde bütün alt boyutlarda herhangi bir farklılığa rastlanmaması, il, ilçe veya kasabada görev yapmanın öğretmenlerin öz-yeterlik algılamalarında bir değişikliğe yol açmadığı yönünde değerlendirilmiştir.

Araştırma grubunun eğitim durumlarına göre yapılan analizde, öğrenci katılımını sağlama (ÖK) ve sınıf yönetimi (SY) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken ($p>0.05$), öğretim stratejileri (ÖS) ve genel öz-yeterlik boyutunda lisansüstü eğitim alanların öz-yeterlik algıları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Derbedek (2008) de çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Eğitimde nitelik ve başarıyı

yakalamak ve devamlılığını sağlamak hiç kuşkusuz gelişmeleri takip ederek yeniliklere açık olmayı gerektirecektir. Bu anlamda lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin öğretim metodları ile ilgili farklı yaklaşımları değerlendirme bilgisine sahip olmaları, öz-yeterlik algılarına olumlu yansımalar ve katkılar sağlayabilecektir. Düşük yeterlik öğretmenlerin faaliyetlerini, çabalarını ve dirençlerini etkilemektedir. Düşük yeterliğe sahip öğretmenler, yeteneklerini aştığına inandıkları faaliyetleri planlamaktan kaçınılabirler. Öğrenmede zorluk çeken öğrencilerle uğraşmaz, materyal bulmada çok az çaba harcar, öğrencilerin daha iyi anlamasını sağlayacak yollar aramazlar [Schunk, 1991].

Araştırmadan çıkan diğer bir sonuç, coğrafya dersi ile ilgili farklı kaynak kullanımı gösteren grubun, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi alt boyutlarında da anlamlı olarak yüksek öz-yeterlik algılaması göstermesidir. Kendini sürekli gelişmelere ve değişik yaklaşımlara açık tutan, kendi alanları ile ilgili sürekli bilgi artışı sağlayan öğretmenlerin, paralelinde öz-yeterlik algılarına olumlu yansımalar sağladığı yönünde bir ilişki kurmak mümkün görünmektedir. Çünkü Bilgi birikimi gibi değişkenler, öğretmenlerin yeterlik inançlarını etkilemektedir [Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2002].

Araştırma grubunun ölçme değerlendirmede farklı yöntemleri kullanma değişkeninde öz-yeterlik algı düzeyleri SY alt boyutu hariç diğer boyutlarda anlamlı olarak fark oluşturmaktadır. Öğrencilerinin eğitim öğretim boyunca bütün gelişimlerini takip eden ve bunun değerlendirmesini yaparken de alternatif yöntemlerden (Portfolyo, proje, gözlem, karma sınav gibi) yararlanan öğretmenlerin öz-yeterlik algı düzeylerinin sadece yazılı ve sözlü sınav değerlendirme yöntemini kullanan öğretmenlerden yüksek oluşu dikkat çekicidir. literatürde bu konu ile ilgili öz-yeterliği yüksek ve düşük olan öğretmenler arasında sınıf düzeni, yeni yöntemler kullanma, öğretim ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere dönütler gibi konularda davranış farklılıklarının olduğu ve bunun da öğrenci motivasyonu ve başarısını etkilediği ifade edilmektedir [Tschannen-Moran ve Hoy, 2001].

Gerek mesleki yeterliği ve gerekse öz yeterliği yüksek olan öğretmen, sınıftaki zamanını daha çok akademik çalışmalar, öğrenci gelişimini hedef alan verimli aktivitelerle doldurmaya çalışırken, öz yeterlilik inancı düşük olan öğretmenler, zamanının önemli bir kısmını sınıftaki disiplin sorunlarını çözmek, öğrencilerin yaptıkları hatalardan bahsetmekte kullanmaktadır [Bandura, 1997].

Bu konudaki bir başka tespit ise; öğretim becerisi konusunda kendisine güvenen ve öğrencilerinin başarıları konusunda beklentileri yüksek olan öğretmenlerin derse hazırlanmak için daha fazla zaman harcadıkları, öğretime karşı daha olumlu tutum besledikleri ve derslerinde teknolojiyi ve diğer yenilikleri kullanmaya karşı daha meyilli olduklarını göstermektedir [Albion, 1999].

Coğrafya öğretiminde, coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algı düzeyleri önemli yer tutmaktadır. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde yaptıkları sınıf içi etkinlikler, öğrencilerle ilişkileri, öz-yeterlikleriyle alakalı görünmektedir. Öz-yeterlik inancı yüksek olan coğrafya öğretmenlerinin öğrenciyi merkeze alan etkinlikleri ön planda tutacakları, gezi gözlem ve arazi çalışmalarına ağırlık verecekleri, zamanı daha iyi kullanabilecekleri, öğrencileri araştırmalara teşvik edecekleri açıktır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı genel coğrafya konuları ve bunların öğretimi ile ilgili öz-yeterlik algılarına dair yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının gezi gözlem faaliyetlerini etkili bir şekilde kullanabilmeleri için bu konuda gerekli tecrübeleri edinmeleri gerektiği, bunun için gezi gözlem ve arazi çalışmaları etkin olarak kullanılmasının faydalı olacağı sonucu çıkarılmıştır [Akengin, vd., 2010].

Yapılan araştırmada da coğrafya öğretmenlerinin genel öz yeterlik algı düzeyleri, Öğrenci katılımını sağlama, Öğretim stratejileri ve sınıf

yönetimi alt boyutları ile pozitif korelasyon göstermektedir. Yani coğrafya öğretmenlerinin genel öz yeterliklerinin yüksek olması, sınıf içerisindeki tutumlarının, öğrencilerin eğitim ve öğretim etkinliklerinde, sınıf yönetimi ve öğrencinin derse katılımını sağlamada daha yüksek öz yeterlik algısı içerisinde olacakları yönündedir. Bu yönü itibarıyla coğrafya öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının yüksek olması eğitimde kalite ve nicelik açısından önem taşımaktadır.

Öztürk (2004)'ün yaptığı çalışmada araştırmaya katılan 392 öğrencinin üçte ikisinden fazlası (% 76.3) "gezi gözlem yöntemiyle öğretim yaparız" ifadesine "hiçbir zaman" yanıtını verirken, geri kalan öğrencilerin büyük çoğunluğu da (%12.8) "nadiren" ifadesini kullanmışlardır. Öz-yeterliği düşük olan öğretmenlerin bilgiyi öğrencilere hazır olarak verme eğiliminde oldukları, kitap gibi sadece belli bir kaynaktan ders anlatmaya yöneldikleri, öğrencilerle etkileşime girmekten kaçındıkları ve öğrencilerin soru sormalarına fırsat vermedikleri göz önüne alındığında, etkili bir coğrafya öğretiminin gerçekleşmesi için coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algı düzeylerinin yüksek olması gerektiği ve bunun için de eğitim öğretim dönemlerinde hem mesleki donanımı hem de özgüvenleri yüksek öğretmen olarak yetiştirilmeleri önem arz etmektedir.

Bu nedenle mesleki deneyimi az olan coğrafya öğretmenleri ile ilgili çalışmalar yapılmalı, öğretmenlerin öz-yeterliğini arttırıcı önlemler alınarak, coğrafya öğretmenlerine yönelik eğitim programları ve hizmeti içi eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Yüksek lisans eğitimi gibi uzmanlık bilgisi, mesleki alan ve konu bilgilerini arttırıcı konularda teşvik edilmelidir. Ayrıca coğrafya öğretmenlerinin öz-yeterlik algısının gelişimi daha uzun süreçte ele alınarak, lisans öğrenciliği döneminden, aday öğretmenlik dönemi ve meslekteki ilk yıllarına uzanan bir süreç içerisinde inceleme daha ayrıntılı sonuçları ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Akbulut, E., (2006). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz Yeterlik İnançları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 3(2), 24-33.
2. Akengin, H., Şahin, C.T., Kaya, B., Bengiç, G., ve Sargın, S., (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bazı Genel Coğrafya Konuları Ve Bunların Öğretimi İle İlgili Öz-Yeterlik Algıları, Marmara Coğrafya Dergisi, 21, s. 78-97
3. Akkoyunlu, B., ve Orhan, F., (2003). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanma Öz Yeterlik İnançları İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki. The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET. 2(3).
4. Albion, P.R., (1999). Self-Efficacy Beliefs As An Indicator of Teachers' Preparedness for Teaching with Technology. In j. D. Price & j. Willis & d. A. Willis & m. Jost & S. Boger-Mehall (eds.), Technology And Teacher Education Annual 1999 (s.1602-1608). Charlottesville, va: Association For The Advancement Of Computing In Education
5. Balcı, A., (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeleri. (5. baskı). Ankara: Pegem-A Yayınevi.
6. Bandura, A., (1977), "Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change," Psychological Review, 84, 191-215.
7. Bandura, A., (1995): "Exercise of personal and collective efficacy in changing societies", In A. Bandura (Eds.) Self-efficacy in changing societies Cambridge: Cambridge University Press.
8. Bandura, A., (1997). Self Efficacy; The Exercise Of Control. New York: W.H.Freeman and Company.

9. Bandura, A., (2001). Social cognitive theory: An agentive perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26.
10. Bandura, A., (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology: An International Review*, 51 (2), 269-290.
11. Bednarz, S.W., Stoltman, J.P., ve Lee, J., (2004). "Preparing Geography Teachers in the United States", *International Research in Geographical and Environmental Education*, Vol. 13: 2, s. 176-183.
12. Bıkmaz, H. F., (2006). Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnançları ve Etkili Fen Dersine İlişkin Görüşler. *Eğitim Araştırmaları*, 6 (25), 34-44.
13. Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K., (2000). *Research Methods in Education*, 5th Edition, Routhledge-Falmer, London.
14. Çapa, Y., Çakıroğlu, J., ve Sarıkaya, H., (2005). "Development and Validation of Turkish Version of Teachers' Sense of Efficacy Scale," *Eğitim ve Bilim*, 30, s. 74-81.
15. Çimen, S., (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Yaşantıları ve Yeterlik Algıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Kocaeli.
16. Derbedek, H., (2008). İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Özelliklerinin Öğretmenlerin Öz Yeterlikleri Üzerindeki Etkileri (Bursa İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
17. Diken, İ.H., (2004). Öğretmen yeterlik ölçeği Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 16, 102-112.
18. Enochs, L.G., ve Riggs, I.M., (1990). "Further development of an elementary science teaching efficacy belief instrument: A preservice elementary scale", *School Science and Mathematics*, 90(8), 694-706.
19. Gürcan, A., (2005). Bilgisayar Öz Yeterliği Algısı İle Bilişsel Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki. *Eğitim Araştırmaları*, 19, 179-193.
20. Karabağ, S., ((2002). Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri. Ankara: Türk Coğrafya Kurumu II. Coğrafya Kurultayı.
21. Karadeniz, C., ve Özdemir, N., (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına İlişkin Öz Yeterlik İnançları (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi*. 22, 23-30.
22. Kaya, B., (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Transferin Öğretimi İle İlgili Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, s. 99-116
23. Kent, A., (2004). *Developments in the Initial Teacher Education of Geography Teachers*, *Geographical Education, Expanding Horizons in a Shirking Worlds*, (Eds. Kent, E.; Rawling, E.; Robinson, A), Glasgow, Scotland.
24. Kurbanoğlu, S., (2004). Öz Yeterlik İnanç ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi. *Bilgi Dünyası* 5(2), 137-152.
25. M.E.B. (Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü) (2006). Temel Eğitime Destek Programı "Öğretmen Eğitimi Bileşeni", Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Ankara.
26. Öztürk, Ç., (2004). Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanabilme Yeterlilikleri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2), 75-83.
27. Riggs, I.M., ve Enochs L.G., (1990). Toward The Development of an Elementary Teacher's Science Teaching Efficacy Belief Instrument. *Science Education*, 74 (6), 625-637.
28. Schunk, D.H., (1991). Self efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.

29. Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A., ve Hoy, W.K., (1998): "Teacher efficacy: Its meaning and measure", . Review of Educational Research, 68 (2), 202-248.
30. Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A., (2001): "Teacher efficacy: capturing an elusive construct", Teaching and Teacher Education, 17, 783-805.
31. Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A., (2002): "The influence of resources and support on teachers' efficacy beliefs". Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. New Orleans, LA.
32. Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M., ve Özer, N., (2009). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 9, Sayı 17,1-16
33. Vardarlı, G., (2005). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Genel Özyeterlik Düzeylerinin Yordanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir-Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
34. Woolfolk-Hoy, A., ve Spero, R.B., (2005). "Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: a comparison of four measures". Teaching and Teacher Education, 21, 343-356.
35. Yeşilyaprak, B., (2007); Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim, Pegem-A Yayıncılık, Ankara.